

Huvudman

NACKA KOMMUN
registrator@nacka.se

Beslut

Datum 2025-02-14

Dnr SI 2024:6448

Sida 1 (18)

Ärendet

Tillsyn av Eklidens anpassade grundskola i Nacka kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Nacka kommun att senast den **20 juni 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande garanterad undervisningstid. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Nacka kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Nacka kommun ska vidta följande åtgärder

Garanterad undervisningstid

1. Se till att huvudmannens beslut om fördelning av undervisningstiden omfattar minst det antal undervisningstimmar i ämne respektive ämnesområde och årskurs som anges i timplanen för anpassade grundskolan. Av huvudmannens redovisning ska det framgå hur elevernas undervisningstid i högstadiet har fördelats mellan ämnen respektive ämnesområden och årskurser. (11 kap. 7 § skollagen, 10 kap. 2–4, 8, 10 §§ och bilaga 2 skolförordningen [2011:185])
2. Se till att rektorn organiserar och schemalägger undervisningen så att eleverna får sin garanterade undervisningstid tillgodosedd i ämnen respektive ämnesområden under högstadiet i enlighet med den av huvudmannen beslutade fördelningen av undervisningstimmar. Av redovisningen av vidtagna åtgärder ska framgå hur huvudmannen säkerställer att eleverna får den undervisningstid som framgår av timplanen och hur elever ska kompenseras för den undervisningstid de har gått miste om. (11 kap. 7 § skollagen, 10 kap. 2–4 §§ och bilaga 2 skolförordningen)
3. Huvudmannen ska även, i samband med redovisningen, inkomma med samtliga elevers scheman, samtliga beslut om anpassad studiegång och

samtliga beslut om avvikelser från timplanen för att anpassa undervisningen till elevernas särskilda förutsättningar och behov, om sådana har fattats. (3 kap 12 § och 11 kap. 7 § skollagen, 31–33 §§ förvaltningslagen [2017:900], 10 kap. 2–4, 8, 10 §§ och bilaga 2 skolförordningen)

Avstående från ingripande

Skolinspektionen avstår med stöd av 26 kap. 12 § p. 3 punkten skollagen från att ingripa mot Nacka kommun avseende brister rörande att undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare och anställning av lärare. Skolinspektionen avslutar därmed ärendet i denna del.

Beslutet om avstående från ingripande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser att undervisningen bedrivs under ledning av lärare, utvecklingssamtal och betyg.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:6448) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys den 12 september 2024 inlett en tillsyn av Eklidens anpassade grundskola i Nacka kommun. Skolan omfattar årskurs 7–9 och är en integrerad del av Eklidens skola. Skolan är under avveckling och omfattar innevarande läsår elever i årskurs 8 och årskurs 9.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Eklidens anpassade grundskola följer gällande bestämmelser om lärare, undervisningens omfattning, utvecklingssamtal och betyg.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, elev-assistenter, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 22 oktober 2024 och 25 oktober 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. lärarlegitimationer, timplaner, klasscheman och anställningsavtal. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Eklidens anpassade grundskola omfattar tre klasser: en klass där samtliga elever läser ämnen (härefter klass G), en klass där flertalet av eleverna läser ämnen och några elever läser ämnesområden (härefter klass J) samt en klass där samtliga elever läser ämnesområden (härefter klass L). Klasserna är årskursblandade och i varje klass finns det elever som går i årskurs 8 och årskurs 9.

Skolinspektionen har i samband med tillsynen tagit del av scheman liksom den av huvudmannens beslutade fördelningen av undervisningstiden för elever som läser enligt timplanerna för ämnen respektive ämnesområden i anpassade grundskolan.

Huvudmannens beslutade fördelning av undervisningstimmar enligt timplaner

Huvudmannen har inkommit med ett beslut som avser fördelningen av undervisningstiden mellan årkurser för elever som läser ämnen respektive ämnesområden. Av huvudmannens beslut framgår att antalet undervisningstimmar under högstadiet för eleverna som läser ämnen uppgår till 2643 timmar över tre år. Den nationella timplanen för anpassad grundskola för elever som läser ämnen anger att minsta antal garanterade undervisningstimmar under högstadiet är 2659 timmar. Av huvudmannens beslut framgår vidare att antalet undervisningstimmar under högstadiet för eleverna som läser ämnesområden uppgår till 2412 timmar över tre år. Den nationella timplanen för anpassad grundskola för elever som läser ämnesområden anger att minsta antal garanterade undervisningstimmar under högstadiet är 2450 timmar.

Rektorn bekräftar i intervju att antalet undervisningstimmar i den fördelning som huvudmannen skickat in inte överensstämmer med den

minsta garanterade undervisningstiden som regleras i timplanerna för anpassad grundskola. Rektorn uppger emellertid att det dokument som Skolinspektionen har tagit del av utgör det senaste beslutet om fördelning av undervisningstid som rektorn har fått från huvudmannen och att det följaktligen är timantalet i detta dokument som skolan utgått ifrån vid schemaläggning.

Undervisningstimmar enligt scheman

Av granskade scheman framgår att i klasserna G och J har eleverna vid tre tillfällen per vecka ämnet "SKV.Tema". På fråga uppger lärarna att eleverna läser samhällsorienterande- (SO) respektive naturorienterande (NO) ämnen på dessa lektioner och att man arbetar tematiskt med ett ämne i taget. Lärarna uppger vidare att begreppet refererar till en tidigare rutin där temaundervisningen planerades på ett rullande schema för högstadiet där eleverna skulle ha haft samtliga undervisningstimmar efter tre år.

Av schemat för klass L, där samtliga elever läser ämnesområden, är lektionerna angivna som ämnen. Rektor och lärare för klass L uppger att schemat ska tolkas så att de olika ämnena får läsas som det ämnesområde som de ingår i, vilket innebär att när det exempelvis står musik, bild och slöjd på schemat har eleverna ämnesområdet estetisk verksamhet.

För klass J, där vissa elever läser ämnen och vissa elever läser ämnesområden, finns endast ett schema som anger ämnen. Av lärarintervju och rektorsintervju framgår att schemat för denna klass inte går att uttolka så att ämnena kan läsas som ämnesområde avseende samtliga lektioner på schemat. Av lärarintervju framgår att eleverna exempelvis vid ett tillfälle per vecka har svenska där det står teknik. Lärare uppger att eleverna har längre raster och längre tid för lunch än vad som framgår av schemat. Av intervju med klasslärare framgår att de två eleverna som läser ämnesområden i klassen inte har något schema som motsvarar deras undervisningstimmar under en skolvecka, läraren skriver i stället upp i klassrummet dag för dag vilka lektioner de har vid vilka tider under dagen.

Schemaläggning

Rektorn uppger i intervju att klasslärarna själva lägger scheman för de teoretiska ämnena i samråd med biträdande rektorn. Rektorn uppger vidare att skoldagarna börjar kl. 08.00 och slutar kl. 14.00 samt att eleverna slutar 12.45 respektive 13.00 på fredagarna. Rektorn uppger att tiderna är fastlagda baserat på vad eleverna orkar. Av intervju med elevassistenter framgår att elever som läser ämnesområden aldrig jobbar mer än 30 minuter sedan orkar de inte längre, utan behöver rast och därefter byter man ämne.

Klasslärarna uppger i intervju att de schemalägger de teoretiska ämnena utifrån de ramar som de har att förhålla sig till, vilka är elevernas fasta tider för skoldagens början och slut samt att lektionerna för de praktisk-estetiska ämnena redan är fastlagda. Den tid som eleverna som läser ämnesområden får i de praktisk-estetiska ämnena räcker inte till för att motsvara hela den tid som eleverna ska få i estetisk verksamhet. Lärarna uppger vidare att det inte är någon förutom lärarna själva som stämmer av elevernas scheman mot timplanen. Lärarna uppger att de har utgått från timplanerna för anpassade grundskolan som riktmärke men de har aldrig fått timmarna att gå ihop exakt. Rektorn uppger i intervju att hon ansvarar för att eleverna får sin garanterade undervisningstid, men att hon inte kontrollräknar undervisningstiden som lärarna schemalagt. Rektorn tittar på schemat för att se att eleverna får tid i alla ämnen som de ska ha, men att hon endast ser till undervisningstiden då hon ser över tjänstefördelningen. Rektorn uppger att det kan bli avvikelser men att hon inte har kontrollerat dem.

Garanterad undervisningstid

Skolinspektionen har, utifrån den tid som är utlagd i schemat för respektive klass, sammanställt en beräkning av den sammanlagda undervisningstiden som eleverna ges. I tabell 1 och 2 nedan jämförs resultatet mot huvudmannens egna beslut om fördelning av undervisningstiden.

Kolumnen "timmar per läsår enligt schema" är baserad på antalet undervisningsminuter enligt schema och att läsåret har 37 veckor (17 veckor under höstterminen 2024 respektive 20 veckor under vårterminen 2025 enligt läsårsdata på huvudmannens hemsida).

Eftersom undervisningen i So- och No-ämnen sker under samma schemapositioner så har dessa slagits samman i beräkningen. Huvudmannens beslut om fördelning av undervisningstiden innefattar vidare timmar i elevens val, vilket inte ingår i gällande timplan och inte heller förekommer på elevernas scheman.

Tabell 1

Klass G & J (elever läser ämnen)

Ämne	Nacka kommuns fördelning av timmar per läsår åk 7-9 (avrundat)	J-klassen Timmar per läsår enligt schema	J-klassen Differens schema / Nacka kommuns fördelning av timmar per läsår	G-klassen Timmar per läsår enligt schema	G-klassen Differens schema / Nacka kommuns fördelning av timmar per läsår
Bild	30	31	1	31	1
Hem- och konsumentkunskap	98	46	-52	46	-52
Idrott- och hälsa	87	86	-1	86	-1
Musik	47	28	-19	34	-13
Slöjd	84	37	-47	37	-47
Svenska	134	176	42	157	23
Engelska	32	25	-7	25	-7
Matematik	128	148	20	133	5
SO och NO	186	86	-100	83	-103
Teknik	30	31	1	31	1
Elevens val *	25	0	-25	0	-25
Total undervisningstid per läsår	881	694	-187	663	-218
Total undervisningstid årskurs 7-9	2643	2082	-561	1989	-653

*ingår ej i timplan som gäller fr.o.m. 1 juli 2023

Enligt Skolinspektionens beräkning utifrån rådande scheman uppgår den sammanlagda undervisningstiden som eleverna ges i samtliga ämnen till

663 undervisningstimmar för elever i klass G och 694 undervisningstimmar för elever i klass J. Detta att jämföra med det planerade antalet undervisningstimmar i huvudmannens beslut om fördelning som avrundat uppgår till 881 undervisningstimmar under ett läsår. Huvudmannens beslut om fördelning grundar sig emellertid även detta på ett totalt antal undervisningstimmar i högstadiet som understiger de 2659 garanterade undervisningstimmar som timplanen för ämnen anger.

Tabell 2

Klass L (elever läser ämnesområden)

Ämnesområde	Nacka kommuns fördelning av timmar per läsår	L-klassen Timmar per läsår enligt schema	Differens mot Nacka kommuns fördelning av timmar per läsår
Estetisk verksamhet	116	105	-15
Kommunikation	116	194	79
Motorik	116	86	-34
Vardagsaktiviteter	116	65	-55
Verklighetsuppfattning	116	139	23
Fördelningsbar undervisningstid	570	0	-570
Elevens val*	107	0	-107
Total undervisningstid per läsår	804	589	-215
Total undervisningstid årskurs 7-9	2412	1767	-645

*ingår ej i timplan som gäller fr.o.m. 1 juli 2023

Enligt Skolinspektionens beräkning utifrån rådande scheman uppgår den sammanlagda undervisningstiden som eleverna ges i samtliga ämnesområden till 589 undervisningstimmar för eleverna i klass L. Detta att jämföra med det planerade antalet undervisningstimmar i huvudmannens

beslut om fördelning som uppgår till 804 undervisningstimmar under ett läsår. Huvudmannens beslut om fördelning grundar sig emellertid även detta på ett totalt antal undervisningstimmar i högstadiet som understiger de 2450 garanterade undervisningstimmar som timplanen för ämnesområden anger.

Rektorn uppger i intervju att den schemalagda undervisningstiden historiskt sett legat för lågt på skolan och att man inte alltid har förhållit sig till timplanen. Under rektorns tid på skolan har skolledningen arbetat för att öka upp undervisningstiden. Enligt rektorn har undervisningstiden successivt ökats varje år men rektorn uppger att de ännu inte är i mål med detta arbete.

Rektorn uppger vidare i intervju att då det gäller elever som läser ämnesområden så ges dessa mindre undervisningstid än vad timplanen anvisar som en konsekvens av att skoldagarna anpassats och förkortats utifrån vad eleverna orkar med. Rektorn uppger i intervju att det har fattats ett beslut för var och en av dessa elever, men att inget av dessa beslut har dokumenterats skriftligt. Varken rektorn eller den biträdande rektorn kan på fråga ange vilka ämnesområden som har minskats och med hur mycket.

Rättslig reglering

Anpassade grundskolan omfattar utbildning i ämnen eller inom ämnesområden, eller en kombination av dessa. (11 kap. 5 § Skollagen)

Av skollagen framgår vilka ämnen undervisningen i anpassade grundskolan ska omfatta och att den totala undervisningstiden för varje elev som läser ämnen i anpassade grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. För en elev som läser ämnesområden ska den totala undervisningstiden vara minst 6 665 timmar. (11 kap. 6 § och 7 § 1 stycket skollagen)

Av bilaga 2 till skolförordningen framgår den minsta garanterade undervisningstiden i timmar per stadium och ämne respektive ämnesområde. Minsta antal garanterade undervisningstimmar som elever som läser ämnen har rätt till under högstadiet är 2659 timmar. Minsta antal garanterade undervisningstimmar som elever som läser ämnesområden har rätt till under högstadiet är 2450 timmar.

Huvudmannen beslutar efter förslag av rektorn om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden. (10 kap. 3 § skolförordningen)

För elever som får undervisning i en kombination av ämnen och ämnesområden får rektorn besluta om avvikelser från timplanerna i den omfattning som behövs. Även för andra elever får rektorn besluta om avvikelser från timplanerna i den omfattning som behövs för att anpassa undervisningen till elevernas särskilda förutsättningar och behov. Ett sådant beslut får också medföra avvikelser från timplanerna. Rektorn får

inte uppdra åt någon annan att fatta ett sådant beslut (10 kap. 4 § skolförordningen)

I anpassade grundskolan får rektorn besluta om andra lärotider för en elev om det finns särskilda skäl med hänsyn till elevens fysiska eller psykiska förutsättningar. Ett sådant beslut får omfatta högst ett läsår.

Innan rektorn fattar ett sådant beslut ska eleven och elevens vårdnadshavare få tillfälle att yttra sig. Om det behövs ska rektorn inhämta synpunkter från företrädare för elevhälsan innan beslutet fattas. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta ett sådant beslut. 3 kap. 5 § skolförordningen.

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild, i enlighet med skollagen, hos en skolhuvudman tillämpas bland annat följande bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900): 27 § om dokumentation av uppgifter, 31 § om dokumentation av beslut, 32 § om motivering av beslut samt 33 och 34 §§ om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till. (29 kap. 10 § skollagen.)

För varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som visar dagen för beslutet, vad beslutet innehåller, vem eller vilka som har fattat beslutet, vem eller vilka som har varit föredragande, och vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet. (31 § förvaltningslagen)

Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obetydligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande. (32 § förvaltningslagen.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Nacka kommun inte uppfyller sin skyldighet att säkerställa att samtliga elever får den garanterade undervisningstiden enligt timplanerna för den anpassade grundskolan.

Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att det inte fullt ut är möjligt att fastställa i vilken utsträckning eleverna vid Ekliden anpassade grundskola får undervisning då det av utredningen bland annat framgår att de scheman som huvudmannen skickat in inte alltid fullt ut följs, samt att det för vissa elever som läser ämnesområden helt och hållet saknas schema.

Av utredningen framgår att huvudmannens beslut om fördelning av undervisningstiden inte fullt ut följer de nationella timplanerna för ämnen och ämnesområden i den anpassade grundskolan. Den undervisningstid som huvudmannen beslutat ska gälla för elever i högstadiet understiger den

minsta garanterade undervisningstiden för elever som läser ämnen respektive ämnesområden i den anpassade grundskolan. Detta utgör en brist, även om avvikelserna är ringa.

Av utredningen framgår emellertid vidare att den undervisningstid som eleverna i praktiken ges, i de fall detta kunnat kontrolleras utifrån scheman, understiger den minsta garanterade undervisningstiden enligt timplanerna för ämnen respektive ämnesområden. Utifrån en sammanräkning av den schemalagda undervisningstiden för elever i årskurserna 8 och 9 som läser ämnen framgår att elever i de två klasserna på skolan ges 663 respektive 694 undervisningstimmar under läsåret enligt rådande scheman. Detta kan jämföras med att huvudmannen vid sin fördelning av undervisningstiden planerat för att elever som läser ämnen i högstadiet ska ges 881 (avrundat) undervisningstimmar under ett läsår för att uppnå det minsta antalet garanterade undervisningstimmar enligt timplanen för ämnen. Vid en motsvarande sammanräkning i en klass där eleverna läser ämnesområden framgår att eleverna ges 589 undervisningstimmar under läsåret enligt rådande schema. Huvudmannen har vid sin fördelning av undervisningstiden planerat för att elever som läser ämnen i högstadiet ska ges 804 undervisningstimmar under ett läsår för att uppnå det minsta antalet garanterade undervisningstimmar enligt timplanen för ämnesområden. Av utsagor i utredningen från lärare som lägger scheman och rektorn framgår att det inte sker någon avstämning eller närmare kontroll vid schemaläggning för att säkerställa att elever över tid ges den undervisningstid som dessa har rätt till. Rektorn uppger vidare i intervju att skolledningen successivt ökat den schemalagda tiden för varje år. Det kan därmed anses sannolikt att eleverna getts en ungefärlig motsvarande mängd undervisning under övriga två år av sin högstadietid. Den mängd undervisningstid som eleverna gått miste om över tid är därmed betydande.

Rektorn har i intervju uppgett att hon har fattat beslut om avvikelser från timplanerna för samtliga elever som läser ämnesområden. Det har emellertid i utredningen inte kunnat utrönas vad dessa avvikelser bestått i, då det inte funnits dokumenterade beslut att ta del av. Rektor får visserligen enligt skolförordningen besluta om avvikelser från timplanerna för att anpassa undervisningen till elevernas särskilda förutsättningar och behov. Ett sådant beslut kan dock antas påverka elevens situation och rektorn får heller inte uppdra åt någon annan att fatta beslutet. Mot bakgrund av förvaltningslagens regler är det därför en brist att det saknas formella beslut som anger när beslutet fattats, omfattning av beslutade avvikelser samt en klargörande motivering.

Den undervisningstid som anges i de nationella timplanerna för anpassade grundskolan utgör den minsta garanterade undervisningstiden som varje elev har rätt till och är en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna uppnå utbildningens syfte. Mot bakgrund av ovan stående bedömer

Skolinspektionen att Nacka kommun brustit i förhållande till skollagens krav genom att elever på Ekliden anpassade grundskola inte ges den undervisningstid de har rätt till.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Nacka kommuns verksamhet vid Eklidens anpassade grundskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller garanterad undervisningstid. Bristen är betydande då eleverna sannolikt går miste om ett stort antal undervisningstimmar. Det finns därför skäl att förelägga Nacka kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Avstående från ingripande

Undervisning ges av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Nacka kommun har beslutat att avveckla Ekliden anpassade grundskola

Av ingivet sammanträdesprotokoll från kommunstyrelsen framgår att Nacka kommun den 8 april 2024 beslutat att verksamheten vid Eklidens anpassade grundskola ska avvecklas med sista dag för verksamhet den 30 juni 2026.

Rektorn har vid ett informationsmöte med Skolinspektionen den 21 oktober 2024 informerat Skolinspektionen att beslut fattats om att avveckla skolan redan till höstterminen 2025 och att kvarvarande elever i stället skulle erbjudas plats på annan anpassad grundskola i kommunen från och med höstterminen 2025.

Undervisande lärares legitimation och behörighet

Skolinspektionen har inför tillsynen begärt en förteckning över lärare på Ekliden anpassade grundskola med uppgifter avseende vilka ämnen, ämnesområden och årskurser som dessa undervisar i. Skolinspektion har vidare granskat lärarnas legitimationer. Av förteckningen och granskade lärarlegitimationer framgår följande.

Ekliden anpassade grundskola omfattar tre klasser: klass G, klass J och klass L. Undervisningen bedrivs med undantag för praktisk-estetiska ämnen av

fyra klasslärare. Av dessa fyra lärare saknar en lärare lärarlegitimation och två lärare saknar behörighet att undervisa i anpassade grundskolan.

I klass G undervisas elever i årskurserna 8 och 9 i ämnena svenska, matematik samt i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen av en legitimerad lärare som saknar behörighet att undervisa i dessa ämnen i anpassade grundskolan. I klass J undervisas elever i årskurserna 8 och 9 i ämnena engelska svenska, matematik, samtliga So- och No-ämnen liksom i ämnesområden av två lärare som undervisar var för sig under olika veckodagar. Den ena av dessa lärare saknar lärarlegitimation. Den andra läraren är legitimerad men saknar behörighet att undervisa i anpassad grundskola.

Rektorn uppger i intervju att skolan tidigare haft ett tvålärarsystem och att speciallärare som var behöriga att undervisa tidigare varit knutna till klasserna. Speciallärarna slutade på skolan inför läsåret 2024/2025. Den lärare som saknar lärarlegitimation arbetade i klass J även föregående läsår 2023/2024 men då som lärarassistent till en för skolformen behörig lärare. Något försök att rekrytera en behörig och legitimerad lärare inför höstterminen 2024 har inte gjorts med anledning av att skolan ska avvecklas.

Vad gäller undervisningen i praktiskt-estetiska ämnen samt ämnesområden motorik och estetisk verksamhet så bedrivs denna av lärare som har sin anställning på Ekliden skola, den grundskola som delar skolbyggnad med skolan. Av förteckning som huvudmannen skickat in liksom av granskade lärarlegitimationer framgår att endast en av lärarna är behörig att undervisa i den anpassade grundskolan. Övriga tio lärare har lärarlegitimation men saknar behörighet att undervisa i skolformen.

Rektorn uppger i intervju att lärare från grundskolan undervisar även eleverna på den anpassade grundskolan i praktiskt-estetiskt ämnen och att denna organisatoriska lösning rådde redan då rektorn tillträdde sin tjänst. Rektorn uppger vidare att kommunens beslut att avveckla skolenheten satte ett stopp för förändringar som rektor planerade att genomföra avseende detta.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning som huvudregel får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen, och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som

motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan person får bedriva undervisning under högst ett år i sänder. (2 kap. 18 § skollagen).

Behörig att undervisa i anpassade grundskolans årskurs 7–9 är den som, utöver en behörighetsgivande lärarexamen, även har en speciallärarexamen med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning. Kravet på speciallärarexamen gäller inte lärare som har avlagt en äldre behörighetsgivande examen om den omfattar inriktning eller specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning. Läraren måste därutöver vara behörig att undervisa i det ämnen eller ämnesområden han eller hon undervisar i. (2 kap. 13–16 §§ förordning [2011:326] om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare).

Av förarbetena till skollagen framgår att huvudmän har en skyldighet att för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som han eller hon ska bedriva. Det övergripande syftet med reglerna är att så långt som möjligt säkerställa att elever får undervisning av lärare som har en utbildning för den undervisning de bedriver.

Ambitionen ska vara att eleverna alltid undervisas av lärare som har en utbildning för den undervisning som de bedriver (prop. 2009/10:165, s. 262, 269 och 649). Vidare anges att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat och att studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat (prop. 2009/10:165, s. 261). Att en skola har tillräckligt med lärarresurser, både vad gäller omfattning och kvalitet, är en central förutsättning för att elever ska kunna få sin rätt till utbildning tillgodosedd och för att utbildningen i övrigt ska hålla en hög kvalitet (prop. 2013/14:112, s. 47).

För att få använda en annan lärare i den befintliga organisationen, i enlighet med undantagsregeln i 2 kap. 18 § skollagen, bör det vara tillräckligt att det i huvudmannens organisation inte finns någon lärare med rätt utbildning tillgänglig. Handlar det om nyrekrytering bör huvudmannen naturligtvis så långt möjligt anställa lärare med en utbildning avsedd för den undervisning läraren ska bedriva (prop. 2009/10:165 s. 268f). Det framgår vidare i förarbetena att en person som enligt huvudregeln inte får användas för att bedriva en viss undervisning får användas för detta under högst ett år i sänder. I normalfallet bör det vara till terminens eller läsårets slut. Huvudmannen är efter denna tid skyldig att på nytt försöka finna en lärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen (prop. 2009/10:165 s. 652f).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister vid Ekliden anpassade grundskola i form av att undervisningen i hög grad bedrivs av lärare som saknar behörighet att undervisa i den aktuella skolformen.

Av utredningen framgår att merparten av eleverna vid Eklidens anpassade grundskola under läsåret 2024/2025 ges undervisning av lärare som saknar behörighet att undervisa i ämnen och ämnesområden i anpassade grundskolan. Endast en av fyra klasslärare på skolan liksom en av sammantagen elva lärare i praktisk-estetiska ämnen är behörig att undervisa i skolformen anpassad grundskola. Elever i klass J och klass G undervisas i ämnena engelska svenska, matematik, samtliga samhällsorienterande och naturorienterande ämnen liksom i ämnesområden av lärare som saknar legitimation och/eller behörighet att undervisa i anpassad grundskola. Eleverna i klass J, G och L undervisas vidare i ämnena slöjd, bild, musik, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa och teknik samt i ämnesområden av lärare som, visserligen, är legitimerade men som saknar behörighet att undervisa i anpassad grundskola.

Huvudregeln i skollagen innebär att endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Av både lag och förarbeten framgår att användande av lärare utan legitimation och utan rätt behörighet endast ska ske undantagsvis och under en begränsad tid. Av förarbetena framgår vidare att huvudmannen är skyldig att försöka finna en lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som ska bedrivas.

Huvudmannen har, såvitt Skolinspektionen erfarit, inte gjort några rekryteringsförsök eller i övrigt vidtagit några andra åtgärder som syftat till att öka andelen lärare med behörighet att undervisa inför läsåret 2024/2025. Visserligen framgår av utredningen att skolenheten är satt att avvecklas till läsåret 2025/2026. Skolinspektionen konstaterar emellertid att det beslut som kommunstyrelsen fattade i april 2024 avsåg en avveckling av skolenheten till höstterminen 2026 och att beslutet om en avveckling redan till höstterminen 2025 fattades först i oktober 2024.

Anställning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av och granskat anställningsavtalet för den klasslärare som inte har lärarlegitimation. Av anställningsavtalet framgår att läraren har en tillsvidareanställning som dramapedagog, med arbetsuppgifterna undervisning och utbildning inklusive övriga pedagogiska arbetsuppgifter. Av intervju med rektorn framgår att läraren under föregående läsår haft en tjänst som lärarassistent samt att en behörig och legitimerad lärare då arbetade i klassen.

Rektorn uppger att läraren som saknar legitimation i stället borde ha varit tjänstledig från sin tillsvidareanställning som dramapedagog från och med

höstterminen 2024, för att istället ha haft en visstidsanställning som obehörig lärare.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation får som huvudregel anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning. (2 kap. 20 § skollagen).

Den som ska bedriva undervisning enligt 2 kap. 18 § skollagen får endast anställas för högst ett år i sänder. (2 kap. 21 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister vid anställningen av lärare vid Eklidens anpassade grundskola. Av ingivet anställningsavtal framgår att en lärare är tillsvidareanställd på skolan trots att läraren saknar lärarlegitimation.

Huvudregeln enligt skollagen är att endast den som har legitimation får anställas som lärare utan tidsbegränsning. Skolinspektionen bedömer att Nacka kommun inte uppfyller skollagens krav avseende när en lärare får anställas utan tidsbegränsning.

Val av ingripande

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 12 § skollagen avstå från att ingripa om en överträdelse är ringa (p. 1), den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse (p. 2), eller det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande (p. 3). Nacka kommuns verksamhet vid Eklidens anpassade grundskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att ha behöriga och legitimerade lärare som bedriver undervisningen. Nacka kommun uppfyller inte heller författningarnas krav vad gäller att endast den som har legitimation får anställas som lärare utan tidsbegränsning.

Skolinspektionen bedömer att det i föreliggande fall finns särskilda skäl att avstå från ett ingripande. Denna bedömning görs mot bakgrund av att verksamheten vid Ekliden anpassade grundskola är beslutad att avvecklas till höstterminen 2025 och att huvudmannen därmed i realiteten har små möjligheter att komma till rätta med påtalade brister på skolan före detta datum.

Skolinspektionen vill dock i sammanhanget understryka att huvudmän har generell skyldighet att försöka finna lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som ska bedrivas. Härvid ingår att dels försöka rekrytera behöriga lärare, dels att vid tjänstefördelning av befintlig personal planera så att eleverna i så hög utsträckning som möjligt får

undervisning av lärare med behörighet för aktuella ämnen och årskurser. Skolinspektionen förutsätter därför att Nacka kommun fortsättningsvis vidtar ansträngningar för att elever i så hög grad som möjligt ges undervisning av lärare med legitimation och rätt behörighet.

Områden utan konstaterade brister

Undervisningen bedrivs under ledning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elevassistenter, lärare och rektorn framgår att klasslärarna planerar och genomför undervisningen i respektive klass. Det framgår vidare att det är lärarna som bedömer elevernas kunskaper. Elevassistenter uppger i intervju att de kan få uppgifter av läraren och sedan gå i väg med en elev för att göra dessa, vid dessa tillfällen bedömer läraren elevens arbete när eleven är tillbaka i klassrummet alternativt kommer läraren till det rum där elevassistent och elev sitter för att stämma av arbetet. Lärarna har det pedagogiska ansvaret uppger elevassistenterna. När klasslärare är sjuk kan elevassistenterna vikariera för läraren, de får då uppgifter och instruktioner per mail eller telefon och eleverna har böcker som de jobbar i, något som eleverna kan fortsätta med.

Rättslig reglering

Med begreppet undervisning avses sådana processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen)

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärostöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygsriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. (5 kap. 2 § skolförordningen)

Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. (Läroplanen Lgr 22 2.2)

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framgår att undervisningen bedrivs under ledning av lärare och att det endast är vid lärarens frånvaro som någon av elevassistenterna

får vikariera. Mot bakgrund härav bedömer Skolinspektionen att det inte föreligger någon brist i de delar som avser att undervisning sker under ledning av lärare. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Betygsättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att de elever som begär att få betyg blir betygsatta i de ämnen som de har begärt att bli det. Det framgår vidare att i det fall där en lärare som saknar legitimation undervisar görs bedömningen och betygsättningen i samråd med en legitimerad lärare.

Rättslig reglering

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn. (3 kap. 16 § skollagen)

Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska betyg sättas i anpassade grundskolans ämnen. Betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. (11 kap. 19 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Utvecklingssamtal

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att utvecklingssamtal hålls varje termin för elever. Det framgår vidare att vårdnadshavare inför utvecklingssamtal får information om elevernas kunskapsutveckling som lärarna lägger in i skolplattformen.

Rättslig reglering

Minst en gång per termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas samt om vilka insatser som behövs för att eleven ska uppfylla betygskriterier eller kriterierna för bedömning av kunskaper och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen och betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i. (11 kap. 15 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av enhetschefen Anna Bergqvist. Utredaren Niklas Lundström har varit föredragande i ärendet.

I ärendets handläggning har även utredaren Sandra Thobaben medverkat.